

Posudek diplomové práce Lukáše Jahody *Pravdivost ve smyslu pohlížení a vystavenosti*,
ÚFaR 2016, 54 stran

Diplomová práce Lukáše Jahody vykládá pojem pravdy ve dvou fázích Heideggerova myšlení: ve fundamentální ontologii a v období počátku třicátých let. Klade si přitom za cíl ukázat, že pojetí z počátku 30. let se vyhýbá „problematickému ‚dualismu‘ fundamentální ontologie“, který spočívá v předpokladu „základní distinkce jsoucna a jemu odpovídajícího rozumění“, a prohlubuje tázání tak, že se „pravda neodvozuje z rozumějící existence, ale z ek-sistentní vystavenosti jsoucnu, která se jím nechává vést“ (4). Z jiné perspektivy, se zřetelem k rozdílu mezi „pohlížením“ a „vystaveností“, je cíl práce formulován takto: „Pohlížení na jsoucí, teoretický pohled, jenž nahlíží vzhled a podobu jsoucího, bude vyložen jako neautentický přístup ke jsoucnu, jenž ho falšuje ve statickou a pasivní jednotku, kterou může člověk ‚zvládnout‘ a opanovat. Vystavenost jsoucnu je oproti tomu pochopena jako autentický přístup ke skutečnosti, který ji nechce ovládnout a manipulovat, ale který se vystavuje její pravdě a nechává se jí vést. První přístup bychom mohli nazvat jako deformaci jsoucna, druhý jako oddanost jsoucnu.“ (8)

Výklad pojmu pravdy v rané fundamentální ontologii přehledně a v zásadě spolehlivě shrnuje Heideggerovo pojetí. Autor přitom vhodně využívá (nepříliš rozsáhlou) sekundární literaturu. Domnívám se nicméně, že by měl lépe zdůvodnit to, jak interpretuje rozdíl mezi „rozuměním“ a „výkladem“. „Rozumění zafixuje jeho [tj. jsoucna] základní způsob bytí, výskytovost či příručnost, který s sebou nese určité možnosti; výklad ho specifikuje jako to, co konkrétně je, tedy jako stůl, mína a volí určitou možnost.“ (19) Je tomu tak, že rozumění *pouze* fixuje nejповšechnější „způsob bytí“, a to v dualitě buď výskyt, nebo příruční prostředek?

V rámci výkladu pravdy podle přednášky „Vom Wesen der Wahrheit“ autor správně konstatuje, že je zde svoboda „ontologickým předpokladem setkání se se jsoucím, přičemž tento předpoklad samotný je fundujícím principem pravdy“, a stejně správně zdůrazňuje, že tato svoboda „není vlastností subjektivity ani libovůlí, ale předpokladem možnosti navázání vztahu ke jsoucnu“ (29). V dalším sledování Heideggerovy přednášky se však výklad Lukáše Jahody stává méně přehledným a jistým. V rámci rozboru nepravdy, resp. skrytosti, tak zůstává nevyjasněno např. to, zda je „bludiště“ „bytostným protiurčením pravdy“ (39), nebo

zda spolu s tajemstvím „patří k původní bytnosti pravdy“ (40), případně jak je možné tyto dvě teze „sladit“.

V rámci popisu rozdílů mezi přístupem *Bytí a času* a přednášky „O bytnosti pravdy“ autor tvrdí, že „v SuZ je odkrytost výkonem člověka“, zatímco v pozdější přednášce je člověk „příslušníkem neskrytosti“, takže až zde se Heideggerovi „teprve úspěšně daří jeho původní projekt – myšlení bez subjektivity, myšlení samotného bytí, jak samo o sobě jest“ (41). V pozdější koncepci tak platí: „Způsob, jakým se děje pravda, jak se člověk vystavuje jsoucnu jako takovému prostřednictvím vlastního tázání se po něm, je způsobem, jak se děje samotné bytí.“ (41) Prostřednictvím referátu Heideggerovy přednášky „Platons Lehre von der Wahrheit“ to Lukáš Jahoda posléze ukazuje na tom, jak se bytí podle Heideggera „v dějinách myšlení podává různě, avšak jeho hlavním rysem je to, že se skrývá a že se na něj ustavičně zapomíná“ (41). Tento výklad má být zároveň a především výkladem života a smrti metafyziky.

Celkový dojem z práce je poněkud rozpačitý zejména z toho důvodu, že po úvodním vcelku spolehlivém výkladu koncepce z *Bytí a času* je rozbor přednášky „Vom Wesen der Wahrheit“ spíše nepřehledným a část věnovaná přednášce „Platons Lehre von der Wahrheit“ pouze tezovitě a nekriticky shrnuje Heideggerovy výklady mj. o Platónovi, metafyzice a Nietzscheově filosofii, které rozhodně nejsou bez podrobnějšího rozboru a s kritičtější odstupem přesvědčivé. Když potom autor v „Závěru“ konstatuje, že se snažil „ukázat, že pravda ve své podstatě nespočívá v intencionální struktuře poznání ve smyslu pohlížejícího zaměřování myslí“, protože „pravá podstata pravdy tkví ... v opaku, ve vystavení se jsoucímu a jeho bytí, v oddanosti celku jsoucnu a odkázanosti na to, jak se věci mají“, a doplňuje, že „veškerá metafyzika se ukázala jako způsob pochopení pravdy ve smyslu řízení pohledu poznání, ve smyslu orientace myslí podle zjevnosti nejbližšího jsoucnu“ (52), ve čtenáři nutně 1) vyvstává pochybnost, zda má vskutku veškerá dosavadní tradice tento charakter a 2) co vlastně znamená „odkázanost na to, jak se věci mají“.

Je přitom s podivem, byť je to zároveň projevem jisté upřímnosti na straně autora, co sám Lukáš Jahoda konstatuje v úplném závěru: „Heidegger sice [v přednášce „O bytnosti pravdy“] sestupuje na hlubší úroveň zkoumání, avšak je na pováženou, zda je tato sféra ještě kontrolovatelná a vykazatelná. Tím, že Heidegger opustil východisko existence, dostal se na půdu, kde se stává vodičkem myšlení analýza pojmů, a nikoli samotné fenomény. S ohledem na přednášku *Platonova nauka o pravdě* se zdá Heideggerův projekt tzn. *Seinsgeschichte*

schematickým, vyložení dění pravdy v dějinách myšlení až příliš připomíná Hegelovy dějiny ducha“ (53). Co pozitivního nám pak z Heideggerovy koncepce vlastně zbývá?

Z výkladu Lukáše Jahody lze ostatně vyvodit, že ani v Heideggerově koncepci z 30. let nemizí ona údajně problematická „základní distinkce jsoucna a jemu odpovídajícího rozumění“; nikde totiž není vyloženo, jak je možné být „oddán jsoucnu“, aniž bychom pro jsoucno měli rozumění. Jakkoli je přitom pochopitelné, že autor vyostřuje rozdíl mezi *Bytím a časem* a přednáškou „Vom Wesen der Wahrheit“ v tom směru, že „rozumění“ ve fundamentální ontologii působí – na rozdíl od „svobody“ v podání přednášky z 30. let – jako subjektivní výkon, tato interpretace rozhodně není samozřejmá. Po mém soudu by byl žádoucí obezřetnější a pečlivější přístup při identifikaci toho, kdo nebo co je „místem“ rozumění, resp. „kde“ se děje svoboda. Tato identifikace je přitom, domnívám se, klíčová, pokud by autor chtěl naplnit vytyčený záměr, resp. záměry své práce.

Ačkoli autor na některých místech využívá sekundární literaturu, jsem přesvědčen, že by bylo možné nabídnout strukturovanější a srozumitelnější výklad, pokud by seznam literatury byl širší. Rovněž je třeba upozornit, že předložená práce se pohybuje na hraně předepsaného minimálního rozsahu magisterské diplomové práce. Vzhledem k tomuto formálnímu nedostatku a výše uvedeným věcným problémům navrhuji předloženou práci hodnotit jako dobrou.

V Urbanově 28. 8. 2016

Martin Ritter, Ph.D.